

VYŽUONŲ BOTANINIS DRAUSTINIS

Nedaug Lietuvoje yra likę žmogaus rankų nemačiusios gamtos lopinėlių. Galima pasidžiaugti, kad šis, nors ir labai mažas, vos 5,6 ha miško lopinėlis yra niekada nenusausinta ir nepažeista pelkė. Šioje unikaliajoje gamtos oazėje išliko ilgų amžių alsavimas. Čia dar regimas gamtos ir gaivališkos gyvybės peizažas. Yra būtina užkirsti kelią bet kokiam žmogaus norui kištis į šitą nuostabią ir darnią gamtos vietą.

Šis informacinis standas skirtas būtent tam, kad supažindintų ir primintų, kokias nuostabias gamtos vertybes ir turtus čia privalome išsaugoti! Ir kad šie gamtos turtai yra ne tik biologinės įvairovės tvarumo garantas, tačiau ir būtina sąlyga žmogaus išlikimui šitoje planetoje.

Giedrius Širka

* Primename, kad pagal Lietuvos respublikos saugomų teritorijų įstatymą, šiame draustinyje uogauti ir grybauti draudžiama.

ISTORIJA IR GEOLOGIJA

Draustinio aplinkos kalvas sudarė ledynų tirpsmo vandens perplauti moreniniai dariniai, suskaidyti vandens latakų ir apskalauti laikinų ledynmečio ežerų vandens. Netoliese, Vyžuonų miestelyje ir jo apylinkėse susiformavę retai kur Lietuvoje pasitaikantys poledynmečio dariniai - ozai, susidarę tekant sligiamiems ledynų tirpsmo vandenims.

Draustinyje yra dviejų Europinės svarbos buveinių fragmentai: tai šaltiniuotos pelkės su retosiomis pelkinėmis uolaskėlėmis bei tarpinės pelkės. Būtent pelkės ir užima daugiau kaip 90 procentų Vyžuonų botaninio draustinio teritorijos (vyrauja tarpinio tipo bei aukštapelkės, nedaug žemapelkių ir užpelkėję miškai). Likusią, nežymią dalį teritorijos užima miškai, tarp kurių vyrauja užmirkę juodalksnynai bei pušynai.

Būtina pabrėžti Vyžuonų botaninio draustinio bei jo aplinkos aukštą biotopų natūralumą. Išlikusios pelkės yra visiškai pirmapradės, nepaveiktos jokios ūkinės veiklos, tikras perliukas ganėtinai urbanizuotame Vyžuonų - Užpalių krašto peizaže.

Raiškūs draustinio aplinkos reljefas, įvairūs dirvožemiai ir skirtingi biotopai apsprendžia palyginti didelę augalų įvairovę palyginti labai mažame plote. Iš viso draustinyje ir apsauginės zonos miškuose buvo užregistruota apie trečdalis visų Lietuvos augalų (net 530 rūšių neskaitant samanų). Turint omeny, kad Lietuvoje iš viso auga apie 1500 laukinės floros rūšių, tai labai daug.

Vyžuonų botaniniame draustinyje buvo aptikta net 13 į Lietuvos raudonąją knygą įrašytų augalų, 3 grybų bei 5 gyvūnų rūšys, dar dvi į Lietuvos raudonąją knygą įrašytos augalų rūšys buvo aptiktos Balčio ežero pakrantėje. Tokia didelė retųjų rūšių koncentracija labai mažame plote rodo išskirtinę teritorijos svarbą bioįvairovei.

Sigutis Obelevičius

Pelkinė uolaskėlė
(*Saxifraga hirculus*)

Dėmėtoji gegūnė
(*Dactylorhiza maculata*)

Mažalapė saulašarė
(*Drosera intermedia*)

Šiaurinė linėja
(*Linnaea borealis*)

Keturskiauvis žvaigždinas
(*Geastrum quadrifidum*)

Draustinyje ir jo apylinkėse rasti reti ir į Lietuvos raudonąją knygą įrašyti augalai:

- Pelkinė uolaskėlė (*Saxifraga hirculus*)
- Liekninis švylys (*Eriophorum gracile*)
- Vienalapis gedutis (*Malaxis monophyllos*)
- Dvilapis purvuolis (*Liparis loeselii*)
- Rusovo gegūnė (*Dactylorhiza russowii*)
- Mažalapė saulašarė (*Drosera intermedia*)
- Pelkinė laksva (*Hammarbya paludosa*)
- Raudonoji gegūnė (*Dactylorhiza incarnata*)
- Baltijinė gegūnė (*Dactylorhiza baltica*)
- Dėmėtoji gegūnė (*Dactylorhiza maculata*)
- Šiauralapė gegūnė (*Dactylorhiza traunsteineri*)
- Nariuotoji ilgalūpė (*Corallorhiza trifida*)
- Smulkiauogė spanguolė (*Vaccinium microcarpon*)
- Širdinė dviguonė (*Listera cordata*)
- Dryžuotoji monažolė (*Glyceria striata*)
- Gležnoji viksva (*Carex disperma*)
- Šiaurinė linėja (*Linnaea borealis*)
- Šliaužiančioji sidabriukė (*Goodyera repens*)

Draustinyje aptiktos net trys, labai retos į Lietuvos raudonąją knygą įrašytos grybų rūšys:

- Keturskiauvis žvaigždinas (*Geastrum quadrifidum*)
- Šakotasis sėdis (*P. umbellatus*)
- Šiurkštusis grybliežuvis (*Trichoglossum hirsutum*)